

VÍZÜGYI ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI KÖZPONTI IGAZGATÓSÁG

1012 Budapest, Márvány utca 1/d.

☒ 1253 Bp. Pf. 56

E-mail: kothay.laszlo@vkki.hu

☎ 225-4400

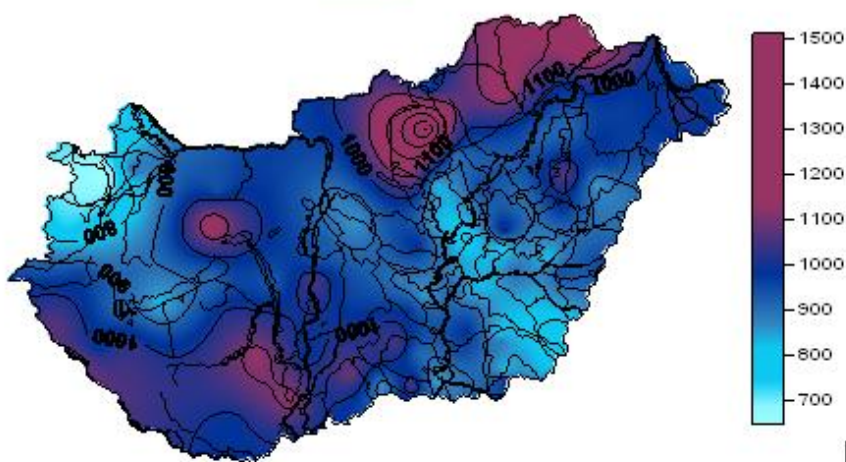
Fax: 212-0773

Honlap: <http://www.vkki.hu>

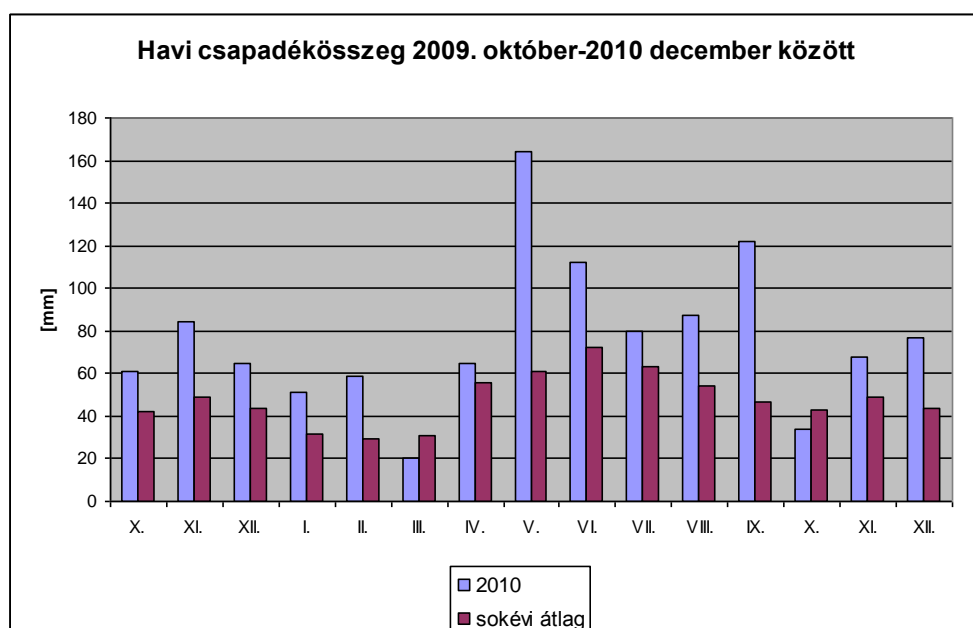
Tájékoztató a 2010-2011 évi belvízi helyzetről

A 2009 aszályos nyarát követően október óta jóval több csapadék érte Magyarország síkvidéki területeit a sokéves átlagnál. A 2009. október – 2010. december között a csapadékösszeg (1149 mm) síkvidéken mindenütt jelentősen meghaladta a sokévi átlagot, országos átlagban 433 mm-rel (60 %).

A 2010. január-december havi csapadékösszeg (mm) területi eloszlása

Havi csapadékösszeg 2009. október-2010 december között

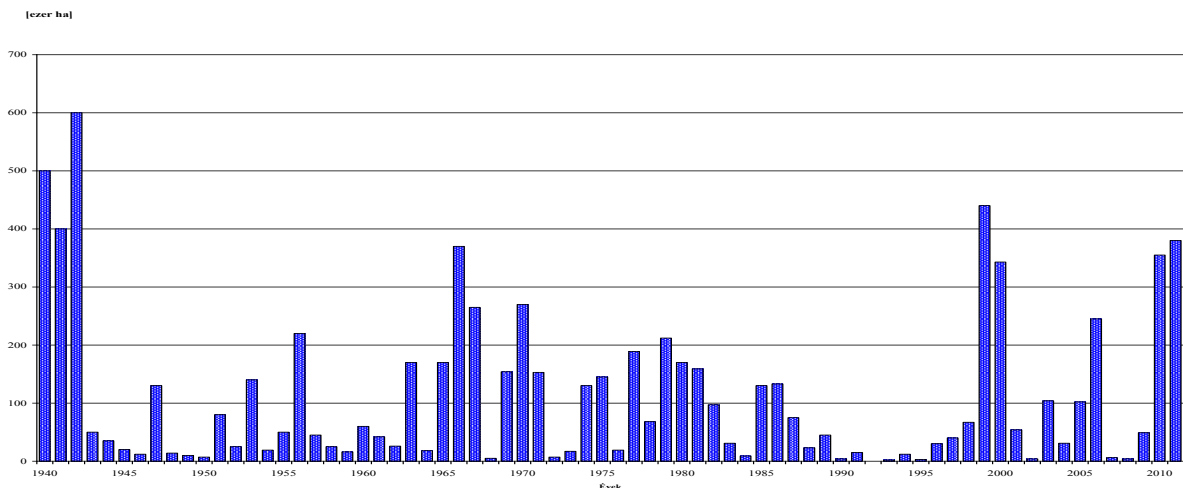
A talajrétegek már 2010. év elejére a síkvidéki területeken a 0-50 cm mélységközben közel 100%-ig telítődtek, de ekkor még a talajvízszint - a 2009 nagyon száraz nyarának köszönhetően - nem érte el a sokévi átlag szintjét. Ennek következtében a rendkívül nagy mennyiségű csapadék ellenére 2010. tavaszán még nem alakult ki rendkívüli mértékű belvív.

A talajvízszint nyár elejére emelkedett az átlag fölé, a májusi hatalmas esőzések következtében megemelkedett elöntött területek nagysága, maximálisan 224 ezer ha (június 4.) került víz alá. A csapadékos nyári időjárás miatt azóta is folyamatosan belvízvédelmi készültség van az országban, az elöntések júliusban és augusztusban is megmaradtak, szeptember elején 22 ezer ha-t borított belvív.

Azóta is folyamatosan emelkedik a talajvízszint, december végére a síkvidékek területi átlagában az 1971-2000. közötti időszak december havi átlagértékénél ~95 cm-rel magasabban helyezkedett el. Az országon belül a talajvízszint legjobban a Tiszántúlon emelkedett, ahol egyes körzetekben helyenként 200 cm-t meghaladó eltérések alakultak ki a sokévi átlaghoz képest. A Kisalföldön 40-70 cm, a Dráva-menti síkság középső területén és a Mezőföldön többnyire 100-130 cm közötti, a Duna-Tisza köze keleti lejtőin és a Tiszántúlon 100-200 cm közötti eltérések voltak jellemzőek.

A belvizes időszak során 2011. január 15-én borított legnagyobb területet belvív, ekkor 380 ezer ha került víz alá, ebből 205 ezer ha a vetés-szántó. A mezőgazdasági művelésre alkalmatlan terület több mint 1 millió ha-ra tehető. Ez az 1940-es éveket figyelmen kívül hagyva 1999 után a második legnagyobb elöntés, mióta felmérés történik az országban.

Belvízzel elöntött területek nagysága 1940-2011 között

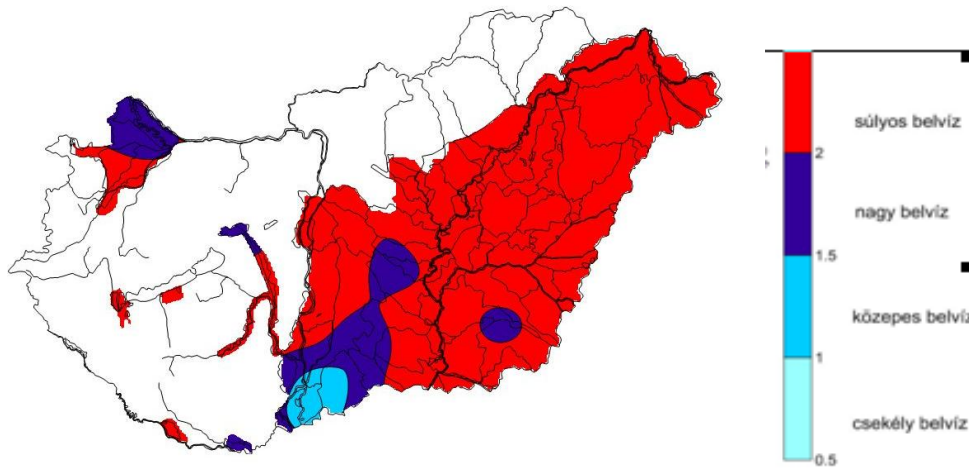
Belvív-előrejelzés

Jelenleg 325 ezer ha van belvízi elöntés alatt, nagyrészt lefagyott állapotban. Az ország keleti felében 2-5 cm-es hótakaró alakult ki, az olvadáskor megint számíthatunk a belvízzel borított területek növekedésére. A Duna–Tisza közti hátság

kivételével Alföld-szerte rendkívül magas talajvízállás és a szinte teljesen telített talajrétegek miatt tavasszal a mostanra kialakult belvízi elöntések lényeges csökkenésére nem számíthatunk, sőt kedvezőtlen körülmények között (hosszú fagyos időszak, majd kiadós havazás esetén) katasztrófális méretűvé növekedhetnek a belvízi elöntések.

A belvízindex (PBI) előrejelzett értékei 2010/2011 telére

A belvízindex alakulása átlagosnál csapadékosabb január-márciusi időjárás esetén

(Pálfai féle Belvizességi Index)

Az Országos Meteorológiai Szolgálat hosszú távú meteorológiai előrejelzése szerint a február átlagos hőmérsékletű és átlagosan csapadékos, míg a március az átlagosnál hűvösebb és csapadékosabb hónap lesz.

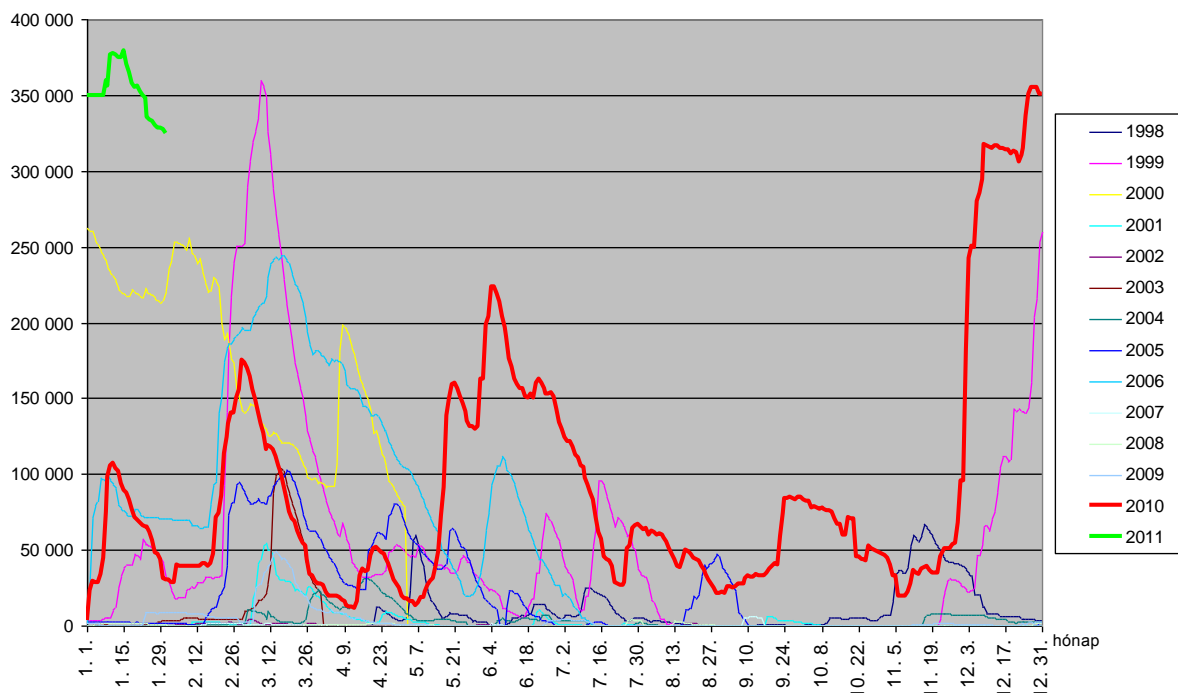
Amennyiben márciusban az átlagosnál ténylegesen több csapadék hullik, **nagyon nagy kiterjedésű belvízi elöntésre kell számítani, mert a talajok nedvességtartalma és a talajvízszint a legtöbb helyen jóval magasabb az ilyenkor szokásosnál.**

A belvízképződést befolyásoló sok tényező közül döntő súlya általában a csapadéknak van, mégpedig egyrészt az előkészítő csapadéknak, mely a nedvesség felhalmozódással jár és a talajvízszint fokozatos megemelkedését idézi elő, másrészt a belvizet közvetlenül kiváltó csapadéknak.

A következő ábrán az utóbbi 13 év belvízi elöntései kerültek ábrázolásra. Ezen időszak alatt összesen csak két évben, 1998-ban és 1999-ben – akkor is csak október-novembertől kezdődően - volt jelentősebb mértékű elöntés. Mindkét év után következő tavasszal rendkívüli mértékű belvíz alakult ki. A téli-kora tavaszi belvíz tartósságát már a tavaszi időjárás határozza meg, a csapadékok és a hőmérséklet függvényében lehet gyorsabb, illetve elhúzódó lefutású.

[ha]

Belvízi elöntések alakulása 1998-2011

Csatornahálózat

Az év során megszorodtak az azonnali beavatkozásokat kérő bejelentések, panaszok. 2010 júniusában 330 millió Ft-ot fordíthattak a vízügyi igazgatóságok csatorna kotrására. Ebből 44 csatornán végeztek kisebb-nagyobb hosszban mederkotrást, a cél a belterületek mentesítése volt. Az őszi felülvizsgálat során megállapítható volt, hogy ezeknek a kotrásoknak még látszik a hatása, de a csatornák többsége olyan állapotban van, hogy a következő védekezési időszakot mindenképpen mederkotrással kell kezdeni. Jelenleg is sok helyen a szivattyútelepek csak szakaszosan tudnak üzemelni, mert a benőtt, feltöltődött csatornáknak nem érkezik folyamatosan az utánpótlás, annak ellenére, hogy a területen áll a víz. A korábbi évekhez hasonlóan az igazgatóságok felmérték, mely helyeken szükséges a települések és egyéb értékes mezőgazdasági területek belvízi veszélyeztetettsége miatt azonnali beavatkozás. Közel 3000 km-en szükséges a preventív kotrást végezni, de ezeket most meg kell kezdeni.

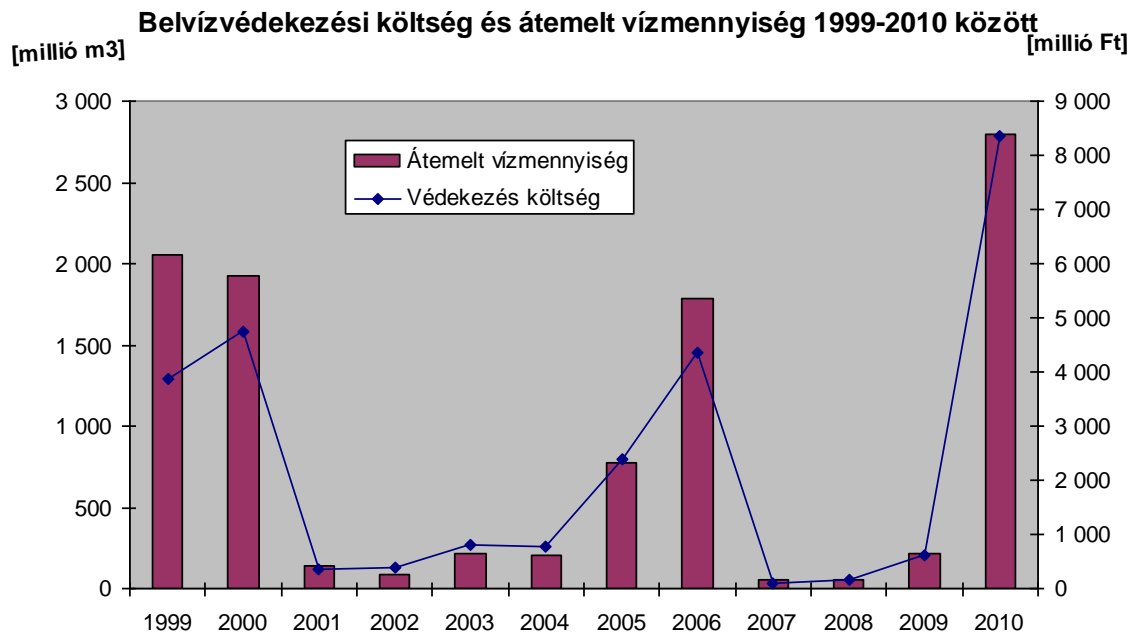
Szivattyútelepek

Az 2010-es belvízvédekezés extrémítását nem is az elöntött területek nagysága, hanem a védekezés folyamatossága, az átemelt vízmennyiség mutatja. Összesen 2,8 milliárd m³ belvíz került átemelésre - ez több mint a Balaton térfogata – pedig az év során már nem a mezőgazdasági területek teljes mentesítése, hanem csak a belterületek védelme volt a cél.

A belvizes szivattyútelepek elektromos rendszere előregedett, sok volt a meghibásodás, a hosszantartó és nagy kapacitásokat igénylő védekezés során 20 szivattyútelepen jeleztek olyan működési zavart, ami azonnali javítást igényelt. A gyors hibaelhárítások összköltsége még csak 100 millió Ft volt, de a

szivattyútelepeket fel kell készíteni a következő belvizes időszakra. A tavaszi védekezés megkezdése előtt mindenképpen el kell végezni a szivattyútelepi javításokat.

Összehasonlításként 1999-2010 között következőképpen alakult az átemelt vízmennyiség és a védekezési költség aránya (a korábbi évek költségei folyó áron, az infláció figyelembe vétele nélkül kerültek bemutatásra):

Belvíztározás

Az országban 133 db belvíztározóban (állandó és ideiglenes tározók) 187 millió m³ belvíz fogadására van lehetőség. Jelenleg 91 tározóban 138 millió m³ belvíz van betározva. A belvíz tározók szabad kapacitása a műszaki/fenntartási hiányosságok és jogi feltételek nem kellő tisztázása miatt nem használhatók ki teljes mértékben, valamint a belvíz tározása során vízminőségi kérdések is felmerülnek. Összességében megállapítható, hogy az átemelthez képest a tározott/tározható vízmennyiség nem számottevő, kevesebb, mint 10 %.

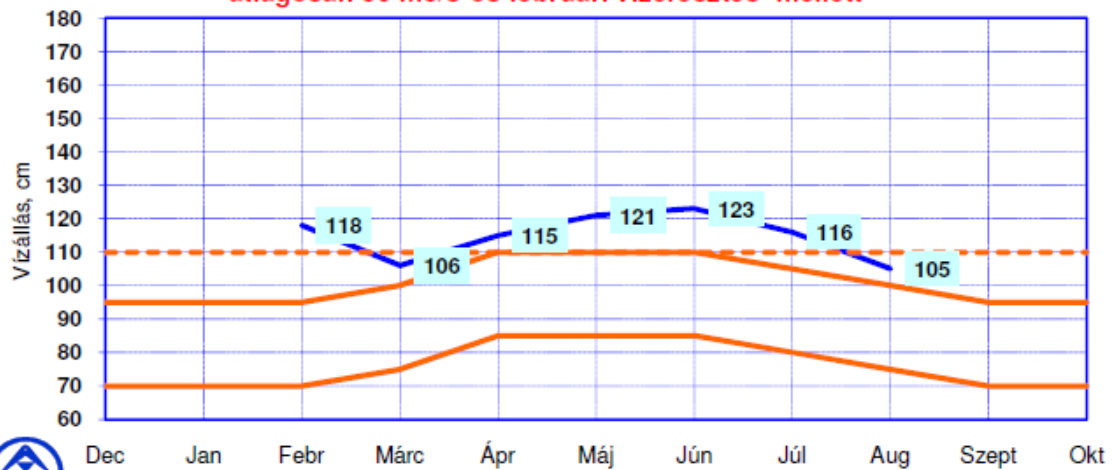
A következő időszakban szükséges a csatornák és a tározók előürítése, hogy a kora tavaszi belvizet felkészülten fogadják. További tározók nyitására, üzembevételére csak a tározós jogszabály elkészülte után lesz lehetőség.

A Balaton vízállásának előrejelzése

A KÖDU-KÖVÍZIG és a VITUKI modellfuttatásokat végzett a Balaton tavaszi vízállásának előrejelzésére. Megvizsgálták az átlagosan 30 m³/s és az 50 m³/s vízeresztés lehetőségét átlagos hidrometeorológiai viszonyokat feltételezve.

Megállapítható, hogy még átlagosan 50 m³/s-os februári vízeresztés esetén is, márciusban még további vízeresztésre lesz szükség annak érdekében, hogy a tó vízállása a vízszintszabályozási sávon belüli tartományba kerüljön.

**A hónap első napjára várható vízállás
az OMSZ hosszútávú (2011. február-július) előrejelzése alapján,
átlagosan 50 m³/s-os februári vízeresztés mellett**

VITUKI
BUDAPEST